

MUZEJA UNIWERSYTETAMI KULTURY

# INFORMATORY

**MUZEUM W GRUDZIĄDZU**

Rok V Nr 1-2 (43-44)

styczeń-luty 1964

*Muzeum w Grudziądzu, ul. Wodna 3/5, jest otwarte we wtorki, środy i piątki w godz.: 10,00—18,00, czwartki i soboty: 10,00—15,00, niedziele i święta: 10,00—14,00. W poniedziałki i dni poświęczone Muzeum jest zamknięte. We wtorki wstęp bezpłatny. W pozostałe dni opłata wynosi: 1 zł, ulgowa 0,50 zł, a dla grup powyżej 10 osób — 0,25 zł od osoby.*



Palazzo Ducale w Wenecji; patrz artykuł pt. „Impresje na temat włoskich muzeów (czyli o niektórych formach i metodach pracy ze zwiedzającymi)”, str. 4

## wystawy stałe

- \* PRADZIEJE ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ
- \* HISTORIA GRUDZIĄDZA
- \* KULTURA MATERIALNA OKOLIC GRUDZIĄDZA W ZARYSIE

- \* MALARSTWO POLSKIE PRZEŁOMU XIX I XX WIEKU

## wystawy czasowe

GRUDZIĄDZ W DOKUMENCIE ARCHIWALNYM. Ekspozycja urządzona przez grudziądzkie Muzeum przy współudziale Archiwum Powiatowego z okazji ogólnopolskiego „Tygodnia Archiwów”. Na wystawę składają się dokumenty archiwalne, związane z Grudziądzem i powiatem, a pochodzące ze zbiorów: Muzeum, Archiwum, Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu oraz osób prywatnych: Ob. Ob. Józefa Błachnio, Leszka Jakubczaka i Adama Wolnikowskiego. Całość przedstawiona jest chronologicznie w następujących działach: zaranie dziejów, czasy panowania Zakonu Krzyżackiego, okres Rzeczypospolitej Szlacheckiej, zabór pruski, okres międzywojenny, okupacja hitlerowska, okres Polski Ludowej. Wystawa czynna była w salach grudziądzkiego Muzeum od 19 października 1963 r. do 30 stycznia 1964 r.

GRAFIKA HERBERTA TUCHOLSKIEGO. Indywidualna wystawa prac graficznych współczesnego artysty-plastyka Niemieckiej Republiki Demokratycznej, czynna w grudziądzkim Muzeum w okresie od 24 października 1963 r. do 19 stycznia 1964 r. Całość składała się z 73 prac wykonanych w różnych technikach graficznych, m. in.: akwaforty akwatinty, monotypie, drzeworyty i rysunki. Tematycznie wiązały się one z życiem miast portowych NRD i nadmorskim krajobrazem — główny przedmiot zainteresowań artysty.

„PIĘKNO GRUDZIĄDZA I ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ”. To tytuł wystawy

fotografiki, zorganizowanej w salach grudziądzkiego Muzeum wspólnie z Oddziałem Kujawsko-Pomorskiego Towarzystwa Kulturalnego. Ekspozycja, czynna w okresie od 20 grudnia 1963 r. do 31 stycznia 1964 r., składała się z 40 prac, wybranych z fotogramów nadesłanych na otwarty konkurs fotograficzny, ogłoszony w październiku 1963 r. przez sekcję foto-filmową Oddziału KPTK w Grudziądzu.

GRAFIKA I CERAMIKA WSPÓŁCZESNYCH ARTYSTÓW KRAKOWSKICH. Wystawa prac graficznych i ceramicznych trzech współczesnych artystów z Krakowa: Stefanii Dretler-Flin, Zygmunta Flina i Adama Młodzianowskiego, uruchomiona w salach grudziądzkiego Muzeum dnia 29 stycznia 1964 r. Całość składała się z 94 prac, w tym 42 ceramik Stefanii Dretler-Flin i Zygmunta Flina oraz 52 grafik Adama Młodzianowskiego i Stefanii Dretler-Flin.

WYSTAWA PRAC JANA SZKARADKA. Indywidualna ekspozycja twórczości plastycznej Jana Szkaradka, przedstawiciela młodego pokolenia bydgoskich artystów, otwarta w salach grudziądzkiego Muzeum dnia 1 lutego 1964 r. Wystawa składała się z 29 prac, wśród których są: prace olejne, rysunkowe oraz tempery. Współorganizatorem wystawy jest Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne.



# WYSTAWY TRUCIOMIE

**WYSTAWA W RADZIEJOWIE KUJAWSKIM.** Ekspozycja reprodukcji malarstwa rosyjskiego ze zbiorów grudziądzkiego Muzeum, otwarta w dniu 25 października 1963 r. w Powiatowym Domu Kultury w Radziejowie Kujawskim. Obejmowała ona m. in. reprodukcję prac K. P. Briułłowa, W. G. Pierowa, A. A. Iwanowa. Wystawę zamknięto 24. II. br.

**GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO.** Wystawa 12 grafik Leona Wyczółkowskiego ze zbiorów Muzeum, urządzona w Wiejskim Domu Kultury w Stronnie, pow. Bydgoszcz. Pokaz dostępny był zwiedzającym od 5 listopada 1963 r. do 7 lutego 1964 r.

**MALARSTWO ARTYSTÓW POMORSKICH.** Ekspozycja 12 prac malarskich ze zbiorów Muzeum, zorganizowana w Klubie Sportowym — Przystań Wioślarska „Olimpia” w Grudziądzu. Wystawa obejmuje prace następujących autorów: T. Błochowiaka, St. Borysowskiego, H. Frydrych, A. Gwiazdowskiej, H. Gwiazdowskiej-Bieleckiej, Zygmunta Kotlarczyka, Józefa Makowskiego, Andrzeja Samulewskiego, Jana Stępienia i Władysława Zacholskiego. Wystawa czynna jest od dnia 21 listopada 1963 r.

**GRAFIKA ARTYSTÓW POMORSKICH.** Wystawa 8 grafik współczesnych artystów pomorskich — E. Kuczyńskiego, Z. Kotlarczyka, B. Nowickiego, St. Łuczaka i H. Czamana — czynna od dnia 22 listopada 1963 r. do 5 lutego 1964 r. w Międzyzakładowym Klubie Zw. Zaw. Pracowników Przemysłu Spożywczego i Cukrowniczego w Grudziądzu. Od dnia 7 lutego 1964 r. wystawę tę udostępniono w Wiejskim Domu Kultury w Stronnie, powiat Bydgoszcz.

**REPRODUKCJE MALARSTWA ROSYJSKIEGO.** Pokaz 10 reprodukcji malarstwa rosyjskiego XIX w., ze zbiorów

Muzeum, zorganizowany w gmachu Prezydium MRN w Łasinie w dniu 22 listopada 1963 r. Wśród wystawionych prac znajdują się m. in. reprodukcje W. G. Pierowa, P. A. Fiedotowa, K. P. Briułłowa.

**MALARSTWO PORTRETOWE W REPRODUKCJI.** Wystawa 17 reprodukcji rosyjskiego i radzieckiego malarstwa portretowego, zorganizowana ze zbiorów Muzeum w sali Wiejskiego Domu Kultury w Dusocinie, powiat Grudziądz. Otwarcie wystawy nastąpiło dnia 3 grudnia 1963 r. Pokazano na niej m. in. reprodukcje prac: N. A. Kasatkina, W. A. Tropinina, O. A. Kipreńskiego, F. S. Rokotowa, W. M. Mieszkowa.

**MEDALE POLSKI LUDOWEJ.** Wystawa współczesnych polskich medali — ze zbiorów Muzeum w Grudziądzu — zorganizowana w Klubie Szpitala przy ul. Świerczewskiego w okresie od 6 grudnia 1963 r. do 22 stycznia 1964 r. Pokaz składał się z dwóch działów: I — ordery (wśród których były m. in.: Ordery Odrodzenia Polski, Sztandaru Pracy i Krzyża Grunwaldu) oraz II — odznaczenia (Krzyże Zasługi, medale i inne).

**BRONŃ SIECZNA XIX i XX WIEKU.** Pokaz najbardziej charakterystycznych okazów broni siecznej z XIX i XX wieku, zorganizowany w Klubie Szpitala przy ul. Świerczewskiego w Grudziądzu. Wszystkie eksponaty, wśród których znajdują się szable, szpady i rapiery, pochodzą ze zbiorów grudziądzkiego Muzeum. Wystawa czynna była od dnia 23 stycznia 1964 r. do dnia 25. II. br.

**MALARSTWO ROSYJSKIE I RADZIECKIE W REPRODUKCJI.** Pokaz 12 barwnych reprodukcji malarstwa rosyjskiego i radzieckiego, urządzony w Klubie Szpitala przy ul. Świerczewskiego 57 w Grudziądzu. Wystawa, obejmująca reprodukcje m. in. prac Szyszkina, Briuł-

łowa, Kasatkina, Czepcowa, czynna była od 23. I. do 25. II. 64 r. Wszystkie reprodukcje pochodzą z zbiorów Grudziądzkiego Muzeum.

MALARSTWO POMORSKIE (ZE ZBIORÓW GWMP). Wystawa 12 prac olejnych ze zbiorów grudziądzkiego Muzeum, urządzona w dniu 6 lutego 1964 r.

w Międzyzakładowym Klubie Zw. Zaw. Pracowników Przemysłu Spożywczego i Cukrowniczego w Grudziądzu. Ekspozycja obejmuje obrazy następujących autorów: St. Borysowskiego, W. Czuryło, W. Frydrycha, H. Gilas, A. Grabarza, F. Kossowskiej, T. Nowaka, J. Stepień, T. Tarkowskiego, W. Wasika i B. Zacharka.

ZBIGNIEW CZERSKI

## *Impresja na temat włoskich muzeów* (czyli o niektórych formach i metodach pracy ze zwiedzającymi)

Słoneczna Italia liczy nieco więcej niż 50 milionów mieszkańców. W ostatnich latach odwiedza ją w każdym roku ponad 20 milionów turystów zagranicznych, co zapewne nie jest wyłączną zasługą klimatu, przeczudnych pejzaży i błękitu włoskiego nieba. Poważnym atrybutem są tutaj również: niezliczona ilość zabytków i tamtejsze muzea, stanowiące jedną z największych atrakcji dla obcokrajowca we Włoszech. Świadomość tego faktu jest na ogół powszechna, a mimo to każdy przybysz jest niejako zaskoczony bardzo dużą ilością muzeów<sup>1)</sup>, które nota bene spotkać może prawie w każdym miasteczku. Włoskie muzealnictwo cechuje nie tylko ilość muzeów i bogactwo zbiorów. Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoka w sensie naukowym i artystycznym wartość eksponowanych zabytków, które spotkać można i to częstokroć bardzo cenne eksponaty — nawet w najmniejszych muzeach.

Podstawy prawne egzystencji włoskich muzeów są jednak nieco anachroniczne, gdyż opierają się na przestarzałej już ustawie z 1923 r. i to tylko w części zmodyfikowanej w roku 1939. Kształt



Forum Romanum w Rzymie

muzealnictwa włoskiego jest zatem bardzo niejednorodny, gdyż składają się nań muzea, można powiedzieć, stanowiące wzorcowy przykład godny naśladownictwa oraz takie, które są całkowitym zaprzeczeniem współczesnych funkcji muzeów. Podzielić je można w zasadzie na muzea: państwowe, samorządowe (komunalne), organizacji społecznych, kościelne, prywatne. Interesującym jest to, że państwowe muzea pod względem merytorycznym i finansowym są podpo-

<sup>1)</sup> rozmiary tego problemu może zilustrować moja niepełna statystyka ilości włoskich muzeów; i tak w Bolonii zliczyłem 12 muzeów, w Wenecji 24 muzea, we Florencji 36 muzeów. Nie wymieniam tutaj świadomie tak dużych centrów miejskich jak Rzym, Neapol, Mediolan.



rządkowane Departamentowi Starożytności i Sztuk Pięknych Ministerstwa Oświecenia Publicznego za pośrednictwem odpowiednich dla ich profilu „soprintendy”. Soprintendenza wyposażona jest w dość liczny personel naukowy i pomocniczo-administracyjny, dzięki któremu wykonuje ona liczne zadania realizowane w polskich warunkach już przez same muzea. Zasięgiem swojego działania soprintendenza obejmuje na ogół teren danej prowincji. Do zakresu jej czynności należy zaliczyć obok spraw administracyjno-gospodarczych również wykonywanie prac naukowych jak m. in. opracowywanie kartoteki obiektów sztuki (nieruchomych i ruchomych), posiadającej fotografię dokumentalną i opis naukowo-inwentaryzacyjny.

Tych kilka ogólnych uwag zapewne wystarczy, aby ukazać pewne różnice w strukturze i organizacji polskich i włoskich muzeów. Jednakże nie to jest celem niniejszego artykułu, podobnie zresztą jak omówienie np. specyfiki włoskich muzeów, wyliczenie różnic i analogii występujących w polskim i włoskim rozumieniu społecznej roli i znaczenia współczesnego muzeum. Warto w związku z tym podkreślić, że nowoczesne muzea na całym świecie już dawno przestały być składnicami zbiorów. Bowiem poza gromadzeniem zbiorów, ich naukowym opracowaniem i udostępnieniem w postaci wystaw i publikacji uprawiają one, w oparciu o najnowsze zdobycze nauki (m. in. pedagogiki społecznej i socjologii), bardzo ożywioną działalność naukowo-badawczą i społeczno-oświatową. Zainteresowanych bardziej szczegółowo tymi zagadnieniami możemy odsłać do fachowych publikacji muzeologicznych. Chciałbym natomiast podzielić się pewnymi własnymi spostrzeżeniami i uwagami dotyczącymi przede wszystkim metod i koncepcji pracy, włoskich muzeów ze zwiędzającymi.

Włoskie muzea, w przeciwieństwie do ekspansywnej działalności polskich muzeów, realizujących wielką kampanię społeczno-oświatową „muzea — uniwersytetami kultury”, odznaczają się postawą raczej statyczną i zachowawczą, tj. są one tworem raz zorganizowanym i nie



Ca' Pesaro u Wenecji — siedziba Galleria Internazionale d'Arte Moderna

ulegają na ogół żadnym zmianom. Ten stan rzeczy budzi wśród wielu włoskich muzeologów niezadowolone, czemu dawali oni wyraz także w rozmowach przeprowadzonych ze mną. Doświadczenia i osiągnięcia polskich, radzieckich i amerykańskich muzeów, posiadających szeroki program społeczno-dydaktyczny, wzbudzają we Włoszech coraz większe zainteresowanie. Dobrym przykładem tego m. in. może być artykuł dyrektora Galleria Borghese e Museo w Rzymie — pani dr Paola della Pergola pt. „L'organizzazione dei Musei e la loro funzione didattica” zamieszczony w piśmie „Arte antica e moderna” (Nr 13116 z 1961 r.). Autorka stwierdza, że muzea włoskie winny stać się organizmem żywym, posiadającym duże możliwości prowadzenia pracy dydaktycznej, a nie tylko „zamkniętą, martwą świątynią adoracji dzieł sztuki”. Poglądy te podzielało wielu innych moich rozmówców. Niektórzy z nich na tym nie poprzestają i próbują, wbrew licznym trudnościom, te zasady nowoczesnego muzealnictwa stosować w praktyce. Do nich w pierwszym rzędzie należy zaliczyć dyrektora „Galleria Nazionale d'Arte Moderna” w Rzymie —

panią Palmę Bucarelli. Kierowana przez nią galeria już od kilkunastu lat organizuje wystawy czasowe i oświatowe, konferencje i odczyty, projekcje filmów dokumentalnych i oświatowych oraz, w wyniku doświadczeń, wprowadziła od 1951 r. własną formę upowszechnienia wiedzy o współczesnej sztuce poprzez pokazy tzw. „dzieła dnia” (opera del giorno). „Dzieło dnia” — to jeden z ekspozycji



*Słynna Via Appia w Rzymie*

natów stałej wystawy, który przez okres kilku tygodni wyposażono w dodatkowe informacje dotyczące np. biografii jego twórcy, analizy artystycznej dzieła itp.

Wiele włoskich muzeów poświęca w swojej działalności dużo miejsca sprawom związanym z urządzeniem nowoczesnej ekspozycji, czytelnej dla zwiedzającego jak otwarta książka. Zagadnienie to obejmuje m. in. nie tylko zastosowanie odpowiedniego stelażu dla danej wystawy, stelażu w pełni przemyślanego i dyskretnego, stelażu ze szkła, metalu i pleksiglasu, stelażu spełniającego wymogi współczesnej plastyki. Zasadniczy problem nowoczesności polega na tym, aby ekspozycja była w sensie estetyczno-dydaktycznym w pełni przejrzysta i oparta na naukowo opracowanym scenariuszu. Ten postulat zrealizowało kilka muzeów i to w sposób godny najwyższego uznania. Wymienić tu można m. in.: Museo Etrusco w Villa Giulia w Rzymie, Museo e Galleria Nazionale di Capodimonte w Neapolu, Museo Archeologico w Palazzo della Scienza w Rzymie, Galleria Nazionale d'Arte Moderna w Rzymie, Museo Nazionale della Arti e Tradizione Popolari w Rzymie,

Museo della Civiltà Romana w Rzymie, wystawa sztuki średniowiecznej w Pinacoteca Nazionale w Bolonii, Galleria Uffizi we Florencji, Galleria dell'Accademia w Wenecji, Museo Civico Correr w Wenecji oraz weneckie wystawy: „Mostra di Vittore Carpaccio” w Palazzo Ducale i Mostra Internazionale „Visione-Colore” w Palazzo Grassi.

Włoskie muzealnictwo w przeciwieństwie do polskiego pozbawione jest własnej służby społeczno-oświatowej. Natomiast są tam możliwości wynajęcia w organizacjach turystycznych i w licznych biurach podróży płatnego przewodnika po muzeach i zabytkach. Ponadto w salach wystawowych dużych muzeów i w wielu zabytkowych obiektach sakralnych ustawione są aparaty (przypominające swym wyglądem nasze automaty telefoniczne), które można uruchomić po wrzuceniu do nich 100 lirów monety i wysłuchać przez słuchawkę (w jęz. włoskim, angielskim, francuskim lub niemieckim) pogadanki oświatowej o zwiedzanej ekspozycji. Aparaty te są szczególnie przydatne dla osób, które indywidualnie zwiedzają muzea i zabytki.



*Bazylika św. Marka w Wenecji*

Weneckie muzea cieszą się wśród zwiedzających dużym uznaniem. Poważnym dorobkiem ich jest bardzo ożywiona działalność wydawnicza. Wspomniana już wyżej wystawa malarstwa Vittore Carpaccio zapewne przejdzie do historii muzealnictwa światowego. Będzie to zasłu-



gą jej walorów ekspozycyjnych oraz dzięki wyposażeniu jej w doskonałą publikację — monografię tego artysty (1456—1526), który utrwalił w swych dziełach współczesny jemu obraz Wenecji i życia jej mieszkańców. Nasze zainteresowanie musi wzbudzić także ukazujące się w tym mieście fachowe czasopismo muzeologiczne („Bollettino dei Musei Civici Veneziani”) poświęcone tamtejszym muzeom. Do szczególnych osiągnięć Museo Civico Correr w Wenecji trzeba zaliczyć wyjście naprzeciw zwiedzającym poprzez udostępnienie im zbiorów tego muzeum w określonych, stałych dniach tygodnia nawet w godzinach wieczornych i nocnych. Osobiście mogłem się sam przekonać o tym jak dużą frekwencją cieszy się ta inicjatywa dyrekcji muzeum. Ponadto muszę stwierdzić, że poznanie w godzinach nocnych (21—0) zbiorów muzealnych doskonale oświetlonych i przy szeroko otwartych oknach, przez które dobiegały z Piazza San Marco dźwięki dobrej muzyki rozrywkowej koncertujących tam zespołów, sprawia, można bez przesady powiedzieć, niecodzienną atmosferę i wzbogaca zwiedzającego o nowe doznania.

Galleria Uffizi we Florencji jest jedną z najlepszych instytucji muzealnych świata, gdyż wielkość i znaczenie jej zbiorów predestynują ją do tej rangi muzeów co Louvre, Galeria Tretiakowska, British Museum, Ermitaż. W czasie mojego pobytu we Florencji, zwiedzając Gallerię Uffizi i Gallerię Palatina zdziwiłem się, że tę ostatnią odwiedza znacznie większa ilość osób, mimo że jakość ekspozycji i zbiorów przemawiała w zdecydowany sposób na korzyść Gallerii Uffizi. Dopiero po poznaniu najbliższego otoczenia i całego Palazzo Pitti, w którym obok Museo „Argenti” i Galleria d'Arte Moderna mieści się Galleria Palatina, zrozumiałem przyczyny tego stanu rzeczy. Zrozumiałem, mimo że po wyjściu z Gallerii Palatina odczułem duży ból głowy spowodowany strasznym wprost przeładowaniem ekspozycji (obrazy zawieszono w kilku rzędach niemal od podłogi po sufit) i brakiem koniecznej selekcji materiału, skutkiem czego obok wielu cennych obrazów znalazły się rów-

nież takie, które w interesie współczesnych wymogów ekspozycyjno-muzealnych mogły znaleźć lepsze miejsce w magazynach galerii. Nieprzebrane tłumy



*Piazza della Signoria i Palazzo Vecchio we Florencji — najpiękniejszy ratusz średniowieczny we Włoszech*

turystów do Palazzo Pitti ściąga przede wszystkim słynny i atrakcyjny ogród „Boboli”, z którego wyżyn można zobaczyć wspaniałą panoramę Florencji. W ogrodzie tym znajduje się m. in. piękny amfiteatr pod „gołym niebem”, w którym co roku organizowane są w miesiącu maju tzw. „Maggio Musicale”, tj. koncerty muzyki symfonicznej i przedstawienia operowe. Wracając jednak do Gallerii Uffizi chciałbym odnotować jeszcze dwie sprawy. Galeria ta, posiadając bardzo cenną ekspozycję stałą, urzędująca w swych pomieszczeniach na niższej kondygnacji systematyczne wystawy czasowe, co wśród włoskich muzeów nie jest zjawiskiem powszechnym. Dzięki temu miałem okazję poznania w Gallerii Uffizi także interesującego pokazu grafiki. Sprawa druga: poznanie Gallerii Uffizi z uwagi na jej wielkość wymaga nie tylko dużo czasu ale też dobrej kondycji fizycznej. Może w trosce o mniej cierpliwych i mniej wytrzymałych znajdują się tam pewne sale poświęcone obrazom np. Rembrandta, Rubensa i innym wielkim luminarzem malarstwa, które zamykane są na klucz. I tu stwierdziłem, że właś-

nie te sale, mimo zmęczenia wielu zwiedzających, wzbudzały u nich dużą ciekawość. Ciekawość, która po chwili czekan-  
 nia i cierpliwości mogła być zaspokojona, gdyż dyżurujący personel wpuszczał do  
 niej z góry ustaloną ilość osób na o'reś-  
 'ony czas i skrzętnie zamykał drzwi. Co-  
 piero po wyjściu znajdujących się we-  
 wnątrz osób mogła wejść następna grupa.  
 Ta swoista i nieco dyskusyjna „regula-  
 cja” natłoku zwiedzających, jest zape-  
 wne uciążliwa i kłopotliwa dla personeu  
 galerii ale zwiększa ona jednak bezpie-  
 czeństwo zbiorów, a u zwiedzających  
 z wielokrotnia ich zainteresowanie dla  
 eksponowanych dzieł.



Wenezuelski pawilon na międzynaro-  
 dowym Biennale Sztuki w Wenecji

Szczególnym przedmiotem mojego za-  
 interesowania we Włoszech były muzea  
 i galerie sztuki współczesnej (Galleria  
 Internazionale d'Arte Moderna i Colle-  
 zione Guggenheim w Wenecji, Galleria  
 d'Arte Moderna we Florencji, Galleria  
 Nazionale d'Arte Moderna w Rzymie). Te  
 instytucje muzealne powstały dopiero w  
 ostatnich latach, dlatego też są tworem  
 jeszcze w pełni nieukształtowanym i sta-  
 le rozwijającym się. Bardzo ucieszyłem  
 się, kiedy w czasie poznawania weneckiej  
 Gallerii Internazionale d'Arte Moderna  
 zetknąłem się na stałej ekspozycji także  
 z obecnością polskich malarzy; znajdują

się tam bowiem obrazy Olgi Boznańskiej  
 i Marii Jaremy. Jednakże prym wśród  
 tego typu muzeów w dziedzinie rzymska Ga-  
 lleria Nazionale d'Arte Moderna, która  
 eksponuje sztukę włoską XIX i XX wieku  
 oraz nowożytną rzeźbę i malarstwo  
 światowe. Postulat dokumentacji współ-  
 czesnej sztuki realizuje to muzeum nie  
 tylko przez wystawy. Dzięki uprzejmości  
 zastępcy dyrektora muzeum — prof. dr  
 Galvesi miałem możliwość poznania rów-  
 nież innych stron tej działalności. Muze-  
 um posiada bowiem bardzo bogatą bi-  
 bliotekę i czytelnię, wyposażoną we wło-  
 ską i obcojęzyczną literaturę fachową  
 przedmiotu oraz rozbudowujące się ar-  
 chiwum współczesnej plastyki. W tym  
 ostatnim znajdują się m. in. materiały  
 o twórczości poszczególnego artysty, spis  
 bibliografii jego dotyczącej, fotografie  
 ważniejszych dzieł przezeń stworzonych,  
 katalogi, recenzje i inne materiały pra-  
 sowe. I tak np. miłą niespodzianką dla  
 mnie było odnotowanie przy nazwisku  
 Italo Zetti faktu eksponowania jego gra-  
 fiki także w Muzeum w Grudziądzu. Te-  
 go rodzaju „niespodzianki” spotkały mnie  
 również w bibliotekach innych muzeów,  
 gdzie bez trudu odnalazłem publikacje  
 grudziądzkiego Muzeum.

Funkcje muzeum, muzeum pod otwar-  
 tym niebem, spełnia we Włoszech wiele  
 zabytków. Dla ilustracji wystarczy tylko  
 wymienić wykopaliska w Pompei i Her-  
 culaneum, Villę Adriana koło Rzymu  
 oraz Forum Romanum i Coloseum w Rzy-  
 mie. Zabytki te posiadają nie tylko  
 oświetlenie w godzinach wieczornych i  
 nocnych ale są również wykorzystywane  
 do prowadzenia szerszej działalności oś-  
 wiatowej. Przykłady tego poznałem już  
 wcześniej we Francji, gdzie w plenerze  
 i na tle zabytku (Zamek w Wersalu, za-  
 mek w Lunéville) organizuje się o zmie-  
 rczu jak we Włoszech (np. Forum Ro-  
 manum) widowiska popularnie zwane  
 „spectacle son, musique et lumière”. Wi-  
 dowisko takie — raz nagrane na taśmie  
 magnetofonowej i zsynchronizowane z  
 odpowiednimi automatami elektryczny-  
 mi, które uruchamiają podporządkowaną  
 jemu (widowisku) iluminację świetlną —  
 można co wieczór odtwarzać. Skutkiem  
 takiego widowiska martwe w dzień Fo-



rum Romanum staje się obiektem żywym, obiektem wśród którego rozgrywają się przy pomocy współczesnej techniki, tj. dźwięku (dialogu przypominającego słuchowisko radiowe), muzyki i światła, sceny ilustrujące życie i historię starożytnych Rzymian. Wydaje się, że nie potrzeba tutaj podkreślać atrakcyjności i społeczno-oświatowej skuteczności tego typu widowisk. Nasuwa się przy tej okazji propozycja wykorzystania tych doświadczeń również u nas co najmniej np. na zamkach w Malborku i na Wawelu oraz na polach Grunwaldu.

Niniejsze impresje spisałem na pod-

stawie autopsyjnego poznania włoskich muzeów. Oczywiście ze względu na ramy tego artykułu nie są one jakimś pełnym rejestrem wszystkich doświadczeń i poznanych przeze mnie osiągnięć włoskiego muzealnictwa. Niemniej wydaje się, że nawet te nieliczne uwagi i spostrzeżenia o niektórych tylko koncepcjach i formach pracy włoskich muzeów ze zwiędzającymi mogą wzbudzić zainteresowanie zarówno naszych muzeologów jak i bywalców polskich muzeów.

ZBIGNIEW CZERSKI

## *Pilny postulat muzealnictwa doczeka się realizacji*

Dezyderat utworzenia MUZEUM SZTUKI POLSKI LUDOWEJ w Bydgoszczy spotkał się z dużym zainteresowaniem polskich muzeologów, wielu artystów-plastyków, historyków sztuki i działaczy kultury z całego kraju.

W ostatnim czasie bowiem napłynęło na ręce Kazimierza Maludzińskiego — przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej i Społecznego Komitetu Utworzenia Muzeum w Bydgoszczy wiele listów, w których kompetentni znawcy przedmiotu wypowiedzieli się w sposób jednoznaczny za najszybszym utworzeniem pierwszego w Polsce muzeum sztuki współczesnej.

W obecnym numerze „Informatora” chcemy P. T. Czytelnikom zaprezentować dwa przykłady spośród wielu innych nadesłanych nam wypowiedzi. W piśmie Muzeum w Częstochowie z dnia 10 grudnia 1963 r. m. in. czytamy, że instytucja ta „(...) popiera podjętą przez działaczy społecznych inicjatywę stworzenia wielodziałowego Muzeum Sztuki Polski Ludowej. Jest rzeczą celową i niezwykle ważną, aby tego rodzaju placówka powstała na terenie Polski”.

Oprócz licznych muzeów zabrano w tej sprawie również głos — niezwykle zasłużone dla rozwoju sztuki polskiej — Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. List od TPSP, noszący datę 18 stycznia 1964 r., podpisali prof. dr Karol Estreicher — Prezes Towarzystwa, mgr Ignacy Trybowski — sekretarz, Stefan Kamiński — skarbnik. Poniżej publikujemy pełną treść tej wypowiedzi: „Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, na ostatnio odbytym posiedzeniu zaznajomił się z projektem utworzenia muzeum sztuki współczesnej w Bydgoszczy. Podobna myśl założenia galerii polskiej sztuki współczesnej nurtowała w naszym Towarzystwie od kilku lat, jednak trudności organizacyjne skłoniły nas do odstąpienia od jej praktycznego przeprowadzenia. Tym bardziej cieszylibyśmy się, gdyby inicjatywa Bydgoszczy w tym zakresie uwieńczona została powodzeniem. Przesyłamy szczerze życzenia na ręce Pana Przewodniczącego i wyrazy gorącej zachęty dla Społecznego Komitetu Utworzenia Wielodziałowego Muzeum w Bydgoszczy w pracy nad osiągnięciem postawionego sobie celu. Nie sposób wypowiedzieć się nam na tym miejscu co do kształtu organizacyjnego i artystycznego zamierzonego muzeum. Chcemy jednak dać wyraz przekonaniu, że sama idea zorganizowania zbiorów sztuki obrazującej przede wszystkim jej rozwój w Polsce Ludowej godna jest najwyższej uwagi, a wysiłki Społecznego Komitetu w kierunku urzeczywistnienia tego zamiaru zasługują na pełne uznanie i powszechne poparcie”.

Dalsze głosy o powstającym w Bydgoszczy Muzeum Sztuki Polski Ludowej zamieścimy w następnych numerach „Informatora”. (tor)

## Grafik i ceramika współczesnych

### artystów krakowskich

Od dnia 29 stycznia 1964 r. czynna jest w salach grudziądzkiego Muzeum interesująca ekspozycja trójki współczesnych artystów krakowskich: Stefani Dretler-Flin (ceramika i grafika), Zygmunta Flina (ceramika) i Adama Młodzianowskiego (grafika). W szeregu ekspozycji organizowanych przez nasze Muzeum wystawa ta zajmuje szczególnie miejsce — jest pierwszą prezentacją współczesnej ceramiki i to w jej najlepszym artystycznym kształcie.



Stefania Dretler-Flin — Mojry,  
drzeworyt

Ceramika Stefani Dretler-Flin i Zygmunta Flina, twórczość o bardzo bogatych i różnorodnych efektach plastycznych, przedstawiona jest na przykładzie 42 prac. Stefania Dretler-Flin, znana dotąd głównie jako grafik (na grudziądzkiej wystawie znajduje się również 19 jej drzeworytów), przencsi swoje doświadczenia z tej dziedziny do twórczości w zakresie ceramiki. Punktem wyjścia dla ukształtowania formy jest u niej zawsze linia, która wyznacza budowę misy,

dzbaną czy rysunku na plakiecie (np. „Juwenalia”, „Święto”, „Misa II”, „Talerz”). Impulsem twórczości Stefani Dretler-Flin, zarówno graficznej jak i ceramicznej, są realia, zjawiska konkretne, a wspomniany wyżej linearizm wywodzi się z uproszczonych, nierzadko sprowadzonych do symbolu, jednak realistycznych kompozycji figuralnych (np. z drzeworytów: „Sieci”, „Cyganie”, „Noc”, „Zabłąkana”, z ceramiki: „Matka”, „Leżąca”, „Dziewuczyny”, „Kobiety”).

Na tym tle odbijają prace ceramiczne Zygmunta Flina, świadczące jednak o podobnie wypracowanych i ulubionych środkach warsztatowych: zestawianie powierzchni gładkich i chropawych, przejrzyste polewy, barwą i układem zgodne z formą naczyń, bogactwo kolorów, wprowadzenie specyficznego światła itp. Specyfika i odrębność prac Zygmunta Flina polega głównie na wyraźnie przestrzennym traktowaniu brył i płaskich elementów, analizie form, badaniu ich wzajemnego oddziaływania. („Relief azurowy”, „Płyta niebieska”, „Kompozycje przestrzenne”). Realia w twórczości Flina nie są celem lecz punktem wyjścia dla



Zygmunt Flin — Kenuj azurowy, glina  
szamot



tworzenia pojęć i uogólnień już w pełni abstrakcyjnych. Jego ceramiki mogą być doskonałym elementem dekoracyjnym nowoczesnej architektury („Kikut”, „Formy ogrodowe”, „Dzbany ogrodowe” i inne). Przelamując konwencjonalną funkcję ceramicznego szczegółu są w swoich założeniach bardziej uniwersalne.

Zarówno prace Stefanii Dretler-Flin jak i Zygmunta Flina, obok których nie można przejść obojętnie, świadczą o dużej dyscyplinie wewnętrznej artystów i stałym kontrolowaniu własnej świadomości, co w efekcie pozwala im na konsekwentne zachowanie — mimo wspólnej pracy w tym samym materiale — indywidualnego oblicza artystycznego.

Adam Młodzianowski — przedstawiciel średniego pokolenia grafików, którego twórczość znana już jest zwiedzającym grudziądzkie Muzeum z wystawy pt. „Krakowska Grafika Artystyczna” (maj—sierpień 1962) — eksponuje tym razem kilkadziesiąt drzeworytów, w tym 54 ekslibrisy. Stanowią one jedynie wycinek jego twórczości. Młodzianowski bowiem to i ceniony drzeworytnik, i autor opracowań graficznych wielu publikacji, i projektant oraz twórca ekspozycji muzealnych (np. „Zbrojownia” na Wawelu). Prace graficzne Młodzianowskiego świadczą o doskonałym opanowaniu warsztatu, ogromnej dyscyplinie w komponowaniu ryciny, wyczcuciu dekoracyjnych jej wartości. Mówią też o ciągłym udoskonalaniu rzemiosła artystycznego, pogłębianiu treści, konsekwentnym poszukiwaniu nowych tematów lub nowatorskim opracowywaniu szczególnie ulubionych motywów muzycznych (np. „Stabat Mater”, „Instrument”) i antycznych (np. „Pompea”, „Starożytni”, „Z wazy greckiej”).

Warto również zwrócić uwagę na ekspozowane ekslibrisy. Dzięki swej randze artystycznej zapewniają one ich autorowi i ekslibrisowi polskiemu niepoślednie miejsce.

Omawiana wyżej wystawa krakowskich artystów w salach grudziądzkiego Muzeum jest udaną ilustracją osiągnięć tego środowiska artystycznego i przekonująco świadczy o jego wysokim poziomie w skali ogólnopolskiej.

(kor)



Adam Młodzianowski — Pompea, drzeworyt

## Malarstwo Jana Szkaradka

Równoległe z wystawą prac artystów krakowskich czynna jest w naszym Muzeum ekspozycja twórczości młodego przedstawiciela bydgoskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków — Jana Szkaradka. Całość, składająca się z 29 prac, obejmuje malarstwo (oleje i

tempery) i rysunek. Świadczy ona o poszukiwaniu przez artystę własnego, indywidualnego sposobu wypowiedzi artystycznej i pozwala oczekiwać na owocne rezultaty pracy tego młodego plastyka.

Jan Szkaradek urodził się 12 maja 1933 r. w Kutnie. Od roku 1945 przebywa



Jan Szkaradek — Droga, rysunek

stale w województwie bydgoskim. Studia artystyczne odbył na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w pracowni prof. Stanisława Borysowskiego. Ukończył je w roku 1957. Jeszcze w okresie studiów należał do Grupy Czterech Młodych Plastyków Toruńskich. Od roku 1958 jest członkiem rzeczywistym ZPAP. Obecnie pracuje jako nauczyciel rysunku i malar-

stwa w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych i Społecznym Ognisku Kultury Plastycznej w Bydgoszczy.

Po ukończeniu studiów bierze udział w II Festiwalu Młodej Plastyki w Sopocie (1959). W tymże roku ekspozuje swoje prace na wystawach indywidualnych: styczeń — cykl prac pt. „Pejzaż morski” w Klubie Polskiego Radia w Bydgoszczy, maj — w Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki w Bydgoszczy a w roku 1960 — w Małym Salonie Sztuki w Bydgoszczy. Uczestniczy także w ekspozycjach ogólnopolskich: XVI Ogólnopolskiej Wystawie Plastyki w Radomiu (1960), wystawie „Polskie Dzieło Plastyczne w XV-lecie PRL” w Warszawie (1961/62) oraz w wystawach okręgowych. Prace Jana Szkaradka brały też udział w ekspozycjach Galerii Współczesnego Malarstwa Pomorskiego ze zbiorów grudziądzkiego Muzeum: w Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy (kwiecień-czerwiec 1962), w Pałacu Sztuki — salach wystawowych Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie (wrzesień 1962), w Nowej Hucie (październik 1962), a także w wojażach zagranicznych grudziądzkiej GWMP — w Muzeum Kulturalno-Historycznym w Stralsundzie (NRD — lipiec-sierpień 1962) oraz w Muzeum na Zamku w Lunéville (Francja — czerwiec-wrzesień 1963).

Prace Jana Szkaradka znajdują się w zbiorach Galerii Współczesnego Malarstwa Pomorskiego w Grudziądzu.

B. S. N.

## Z NASZEGO MUZEUM

Frekwencja zwiedzających zbiory grudziądzkiego Muzeum w ciągu roku 1963 zamyka się cyfrą 50.799 osób. Na spadek liczby zwiedzających — w porównaniu z rokiem ubiegłym — wpłynęła decydująco trzymiesięczna przerwa w działalności Muzeum (styczeń, luty, marzec 1963 r.) spowodowana trudnościami w otrzymaniu materiałów opałowych. Wyżej wymieniona liczba obejmuje zarówno zwiedzających sale Muzeum jak i jego zbiory na wystawach ruchomych, organizowanych poza stałym terenem



ekspozycyjnym (w różnych punktach miasta, powiatu, w innych miastach kraju i za granicą).

Szczegółowe zestawienie przedstawia się następująco:

- A. wystawy w gmachu Muzeum zwiedziły ogółem **18.222 osoby**, w tym **310 wycieczek z 12.680 uczestnikami**. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1963 roku czynne były w gmachu Muzeum (obok wystaw stałych) następujące ekspozycje czasowe, które obejrzała podana niżej liczba osób:
1. MALARSTWO JÓZEFA KOTLARCZYKA: 1 — 10. I. 63 r. — 643 osoby, następnie (po wznowieniu działalności Muzeum): 1 — 8. IV. 63 r. — 37 osób.
  2. PIERWSZY CZŁOWIEK W KOSMOSIE: 3 — 10. I. 63 r. — 643 osoby.
  3. FOTOGRAFIKA JERZEGO DYGASIEWICZA: 31. V. — 6. VII. 63 r. — 6.048 osób.
  4. WOJEWÓDZKA WYSTAWA TWÓRCZOŚCI MŁODZIEŻY I DZIECI: 11 — 29. VI. 63 r. — 4.727 osób.
  5. MALARSTWO JERZEGO FELDMANA: 30. VI. — 15. VII. 63 r. — 1.590 osób.
  6. XX-LECIE LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO W TWÓRCZOŚCI PLASTYCZNEJ: 17 — 24. VII. 63 r. — 1.354 osoby.
  7. ITALO ZETTI — WYSTAWA GRAFIKI: 27. VII. — 15. VIII. 63 r. — 1.154 osoby.
  8. WYSTAWA RYSUNKU I MALARSTWA DZIECI AFRYKI: 27. VII. — 15. VIII. 63 r. — 1.154 osoby.
  9. MALARSTWO TADEUSZA MAŁACHOWSKIEGO: 17. VIII. — 15. IX. 63 r. — 1.395 osób.
  10. XX-LECIE PPR W GRAFICE I RYSUNKU: 19. IX. — 15. X. 63 r. — 2.061 osób.
  11. GRUDZIĄDZ W DOKUMENCIE ARCHIWALNYM: 19. X. — 31. XII. 63 r. — 3.604 osoby.
  12. GRAFIKA HERBERTA TUCHOLSKIEGO: 24. X. — 31. XII. 63 r. — 3.278 osób.
  13. KARYKATURY RADOSŁAWA MARINOWA: 16. XI. — 18. XII. 63 r. — 1.588 osób.
  14. PIĘKNO GRUDZIĄDZA I ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ: 20 — 31. XII. 63 r. — 251 osób.
- B. wystawy w różnych punktach miasta zwiedziło ogółem **10.297 osób**. Szczegółowe zestawienie przedstawia się następująco:
- I. Klub ZMS „Arabeska”
    1. GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO: 1. I. — 2. II. 63 r. — 150 osób.
    2. PRACE BARBARY PYSZORY: 5. II. — 30. V. 63 r. — 230 osób.
  - II. Narodowy Bank Polski I Oddział Miejski w Grudziądzu
    1. MALARSTWO WSPÓŁCZESNE: 1. I. — 4. IV. 63 r. — 940 osób.
    2. GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO: 4. IV. — 12. V. 63 r. — 222 osoby.
    3. WSPÓŁCZESNE MALARSTWO POMORSKIE (ze zbiorów GWMP): 15. V. — 15. VII. 1963 r. — 338 osób.
  - III. Kawiarnia „Stylowa”
    1. MALARSTWO ROSYJSKIE XIX WIEKU W REPRODUKЦИИ (część I): 1. I. — 20. V. 1963 r. — 3.100 osób.

2. MALARSTWO ROSYJSKIE XIX WIEKU W REPRODUKCJI (część II): 20. V. — 7. VIII. 1963 r. — 2.030 osób.
- IV. Klub Szpitala przy ul. Świerczewskiego 57
1. ŚWIAT STAROŻYTNY: 1. I. — 15. III. 1963 r. — 420 osób.
  2. MEDALE POLSKIE: 1. I. — 15. III. 1963 r. — 1.253 osoby.
  3. MEDALE POLSKI LUDOWEJ: 6—31. XII. 1963 r. — 280 osób.
- V. Klub Sportowy „Olimpia” nad Wisłą
1. REPRODUKCJE MALARSTWA ROSYJSKIEGO (część I): 30. V. — 22. IX. 1963 r. — 218 osób.
  2. REPRODUKCJE MALARSTWA ROSYJSKIEGO (część II): 23. IX. — 20. XI. 1963 r. — 130 osób.
  3. MALARSTWO ARTYSTÓW POMORSKICH: 21. XI. — 31. XII. 1963 r. — 93 osoby.
- VI. Międzyzakładowy Klub Zw. Zaw. Pracowników Przemysłu Spożywczego i Cukrowniczego
1. REPRODUKCJE MALARSTWA ROSYJSKIEGO: 11. IX. — 22. XI. 1963 r. — 413 osób.
  2. GRAFIKA ARTYSTÓW POMORSKICH: 22. XI. — 31. XII. 1963 r. — 480 osób.
- VII. Komitet Powiatowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
1. MALARSTWO ROSYJSKIE XIX WIEKU W REPRODUKCJI — depozyt ze zbiorów Muzeum eksponowany od dnia 2. IV. 1963 r.
- VIII. Punkt Usługowy przy ul. Długiej (w witrynie)
1. ZABYTKOWA CERAMIKA KASZUBSKA: 9—25. V. 1963 r.
- IX. Optyczny Sklep Usługowy przy ul. Wybickiego (w witrynie)
1. MEDALE I ODZNACZENIA POLSKIE: 11 — 25. V. 1963 r.
- X. Zakład Fryzjerski przy ul. Starorynkowej (w witrynie)
1. BROŃ I LUDOWY SPRZĘT MYŚLIWSKI: 17 — 25. V. 1963 r.
- C. Wystawy w powiecie grudziądzkim zwiedziło ogółem **1.830 osób**. Szczegółowe zestawienie przedstawia się następująco:
- I. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Łasinie
1. GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO: 17. V. — 16. VII. 1963 r. — 230 osób.
  2. FOTOGRAMY JERZEGO DYGASIEWICZA: 12. VII. — 15. VIII. 1963 r. — 500 osób.
  3. FOTOGRAMY JANA KIEPUSZEWSKIEGO: 16. IX. — 22. XI. 1963 r. — 92 osoby.
  4. REPRODUKCJE MALARSTWA ROSYJSKIEGO: 22. XI. — 31. XII. 1963 r. — 78 osób.
- II. Dom Kultury w Starym Błonowie
1. GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO: 16. VII. — 15. IX. 1963 r. — 260 osób.
  2. GRAFIKA ARTYSTÓW POMORSKICH: 16. IX. — 21. XI. 1963 roku — 220 osób.
- III. Wiejski Dom Kultury w Dusocinie
1. PORTRETY W REPRODUKCJI: 3—31. XII. 1963 r. — 450 osób.



D. Wystawy poza miastem i powiatem grudziądzkim odwiedziło ogółem **8.950 osób**. Zestawienie szczegółowe przedstawia się następująco:

I. Klub Międzynarodowej Prasy i Książki w Bydgoszczy

1. WYSTAWA PLAKATÓW O GWMP: 14—20. II. 1963 r. — 1.100 osób.

II. Kawiarnia „Pod Modrym Fartuchem” w Toruniu

1. WYSTAWA PLAKATÓW O GWMP: 14—24. III. 1963 r. — 3.500 osób.

III. Powiatowy Dom Kultury w Radziejowie Kujawskim

1. MALARSTWO WSPÓŁCZESNE (ZE ZBIORÓW GWMP): 15. IX. — 23. X. 1963 r. — 1.200 osób.

2. REPRODUKCJE MALARSTWA ROSYJSKIEGO: 25. X. — 31. XII. 1963 r. — 1850 osób.

IV. Wiejski Dom Kultury w Stronnie pow. Bydgoszcz

1. GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO: 5. XI. — 31. XII. 1963 r. — 1300 osób.

E. Wystawy poza granicami kraju obejrzało ogółem **11.500 osób**. Szczegółowe zestawienie przedstawia się następująco:

1. TORUŃSKA GRAFIKA ARTYSTYCZNA — WE FRANCJI

a) w miejscowości Uzes (departament Gard): kwiecień 1963 r. — 700 osób,

b) w miejscowości Montpellier (dep. Herault): 4—12. V. 1963 r. — 600 osób.

c) w Lyonie: 18. VI. — 11. VII. 1963 r. — 5.200 osób.

2. GALERIA WSPÓŁCZESNEGO MALARSTWA POMORSKIEGO — WE FRANCJI

a) w Muzeum na Zamku w Lunéville: 23. VI. — 1. X. 1963 r. — 5.000 osób.

Niektóre z wyżej wymienionych wystaw: czasowych w Muzeum (a mianowicie: „Grudziądz w dokumencie archiwalnym”, „Grafika Herberta Tucholskiego” i „Piękno Grudziądza i Ziemi Chełmińskiej”) oraz ruchomych poza Muzeum („Medale Polski Ludowej” — w Klubie Szpitala, „Malarstwo artystów pomorskich” — w Klubie Sportowym „Olimpia”, „Grafika artystów pomorskich” — w Międzyzakładowym Klubie Zw. Zaw., „Malarstwo rosyjskie XIX w. w reprodukcji” — w gmachu KP PZPR, „Reprodukcje malarstwa rosyjskiego” — w Łasinie, „Portrety w reprodukcji” — w Dusocinie, „Reprodukcje malarstwa rosyjskiego” — w Radziejowie Kujawskim i „Grafika Leona Wyczółkowskiego” — w Stronnie) eksponowane były jeszcze w ciągu miesiąca stycznia 1964 r., jednak ten okres nie został ujęty w powyższym zestawieniu.

W styczniu 1964 r. nastąpiło zamknięcie kilku wystaw czasowych w Muzeum, uruchomionych jeszcze w ubiegłym roku. Były to ekspozycje:

1. „Grudziądz w dokumencie archiwalnym”: 19. X. 1963 r. — 30. I. 1964 r. — odwiedziło ogółem 5.377 osób, w tym 96 wycieczek z 3.580 uczestnikami.

2. „Grafika Herberta Tucholskiego”: 24. X. 1963 r. — 19. I. 1964 r. — obejrzało ogółem 3.930 osób, w tym 71 wycieczek z 2.527 uczestnikami.

3. „Piękno Grudziądza i Ziemi Chełmińskiej”: 20. XII. 1963 r. — 31. I.

1964 r. — zwiedziło ogółem 2.031 osób, w tym 36 wycieczek z 1.301 uczestnikami.

Również w styczniu 1964 r. kontynuowane były cotygodniowe spotkania organizowane w Muzeum wspólnie z grudziądzkim Oddziałem PTTK. 14 stycznia br. adiunkt Muzeum — Józef Błachnio — wygłosił pogadankę pt. „O zabytkach powiatu grudziądzkiego” (obecnych 75 osób); 21 stycznia br. odbył się odczyt pt. „O Arturze Grottgerze”, opracowany przez art. mal. Romana Karaska z Kwidzyna (w zastępstwie nieobecnego autora wygłosił go Józef Błachnio), połączony z projekcją filmu oświatowego „Wojna Artura Grotgera” (obecnych 41 osób); 28 stycznia br. wyświetlono filmy oświatowe: „Zielona Góra” i „Warszawska niedziela” (obecnych 18 osób). (bos)



W czwartym kwartale 1963 roku Muzeum w Grudziądzu pozyskało bezpłatnie 20 ciekawych i wartościowych eksponatów, które zasilili zbiory działu numizmatycznego, etnograficznego i przyrodniczego.

Oto nazwiska Ofiarodawców oraz złożone dary:

Jan Dorau z Grudziądza, ul. Nadgórna 12 — srebrną monetę pruską z 1765 r., znaną na terenie Nowego Portu w Gdańsku.

Roman Zelewski, kierownik Składnicy Złomu w Grudziądzu — Wilkom cechowy z 1696 r.

Mieczysław Słabogórski z M. Welcza — dwie koszki plecione ze słomianych wałków, spiralnie nakładanych jedne na drugie; dwie drewniane miary do zboża (korzec i półkorzec); dzbanek gliniany z XIX wieku; nosidło drewniane, w środkowej części rozszerzone i nieckowato pogłębione; nóż do ścinania wikliny.

Jan Fijałkowski z M. Welcza — jedną cierlicę do łamania lnu z 1843 r.; dzban gliniany 4-litrowy, umocniony siatką drucianą.

Dr Władysław Chojnacki z Leszna Wlkp., ul. Bolesława Chrobrego 31 — 6 banknotów rosyjskich oraz jedną markę polską z 1919 r.

Franciszek Górecki z Zarośla, pow. Grudziądz — poroża kozła 3-letniego upolowanego na terenie Nadleśnictwa Jamy.

Maria Jaworska z Nadleśnictwa Jamy — hubę pospolitą z drzewa brzoźowego.

Janusz Szydłowski, uczeń V klasy Szkoły Podstawowej nr 9 w Grudziądzu — jednego trojaka Zygmunta I Starego z 1539 r. dla miasta Gdańska.

Henryk Klunder z Tucholi, ul. Chojnicka 50 — kolekcję pieczęci sygnetowych w laku i wyciśniętych w opłatku z XVIII—XIX wieku. Całość tego zbioru składa się z 83 pozycji.

N. N. — medal wybity ku czci Jana Marchlewskiego (1866—1925) z okazji wystawy otwartej we Włocławku w 1963 r.

Dyrekcja Muzeum w Grudziądzu składa tą drogą wszystkim Ofiarodawcom wyrazy serdecznego podziękowania. (J. B.)



\* Jak już informowaliśmy sekcja miłośników miasta Oddziału KPTK przystąpiła do gromadzenia materiałów dotyczących historii miasta w okresie ostatnich 50 lat. Materiały te posłużą w przyszłości do opracowania dziejów Grudziądza z okazji jego 900-lecia. Na apel sekcji miłośników miasta zaczęły napływać do redakcji „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” w Grudziądzu pierwsze materiały. W połowie stycznia br. mutacja grudziądzka „IKP” rozpoczęła publikację ciekawszych fragmentów tych materiałów w kąciku pod ogólnym tytułem „Z dziejów Grudziądza”.

\* Sekcja muzyczna KPTK zainaugurowała swoją działalność w 1964 r. zorganizowaniem koncertu Zespołu Muzyki Dawnej Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy („Capella Bydgostiensis pro Musica Antiqua”) pod dyktando Stanisława Gałońskiego, z udziałem zespołu madrygalistów. Koncert, który zgromadził wielu grudziądzkich melomanów, odbył się w dniu 21 stycznia br. (wtorek) w sali Klubu Szpitala przy ul. Świerczewskiego 57 w Grudziądzu. W programie koncertu znalazły się m. in. utwory Haendla oraz prawykonania różnych dzieł z odkrytej niedawno „tabulatury pelplińskiej”. Niektórzy z członków Zespołu grali na użykanych ostatnio historycznych instrumentach muzycznych: szalami, kromornie, dulcjanie i innych.

\* Kolejną imprezą muzyczną zorganizowaną przez sekcję muzyczną Oddziału KPTK był koncert pn. „Najpiękniejsza melodie” w wykonaniu zespołu Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy pod dyktando Zdzisława Wendyńskiego, z udziałem solistów: Bogny Sokorskiej (sopran) i Andrzeja Rokickiego (trąbka). Słowo wiążące — Adam Wierzbicki. Program koncertu obejmował m. in. utwory takich kompozytorów jak Moniuszko, Verdi, Delibes, Musorgski, Arutiunian,

Strauss, Larné. Impreza ta odbyła się w dniu 13 lutego br. w sali Teatru Ziemi Pomorskiej w Grudziądzu przy pełnej frekwencji publiczności.

\* Biblioteka Miejska w Grudziądzu była w miesiącu styczniu br. miejscem dwóch prelekcji. W dniu 22 stycznia br. odbyła się prelekcja redaktora mgra Jerzego Niesiobędzkiego z Bydgoszczy na temat „Teatr współczesny”, natomiast w dniu 31 stycznia br. znany krytyk i historyk literatury Ryszard Matuszewski z Warszawy mówił o „Przeminach polskiej poezji lat 30-tych”. Organizatorem obu imprez był grudziądzki Oddział KPTK przy współudziale KPTK w Bydgoszczy.

\* W dniu 4 lutego br. odbyło się w Klubie Szpitala przy ul. Świerczewskiego 57 w Grudziądzu zebranie sprawozdawcze Oddziału Kujawsko-Pomorskiego Towarzystwa Kulturalnego. Porządek dziennego zebrania obejmował m. in. sprawozdania kierowników poszczególnych sekcji (muzycznej, teatralnej, miłośników miasta, wydawniczej) z działalności w roku 1963 oraz plany pracy tych sekcji na rok bieżący, ze szczególnym uwzględnieniem obchodów 20-lecia PRL. W zebraniu uczestniczyli — obok członków Zarządu i kierowników sekcji Oddziału KPTK — przedstawiciel Komitetu Powiatowego PZPR — tow. M. Dybiński, przedstawiciel Prezydium Miejskiej i Powiatowej Rad Narodowych — Ob. E. Szafrński, kierownik Wydziału Kultury i Ob. E. Zarzycki, sekretarz Prezydium PRN w Grudziądzu. Sprawozdania z działalności sekcji foto-filmowej i plastyczno-wystawowej Oddziału KPTK oraz plany pracy na najbliższy rok — z powodu nieobecności kierowników tych sekcji na posiedzeniu w omawianym dniu — zostaną przedstawione na kolejnym zebraniu Zarządu.

(now)

# Nowinki MUZEALNE



**SYMPOZJUM ARCHEOLOGII SŁOWIAŃSKIEJ.** Na zakończonym ostatnio symposium archeologii słowiańskiej w Budapeszcie ustalono, że najbliższy Kongres Archeologii Słowiańskiej odbędzie się w 1965 r. w Warszawie. Przewodniczącym Kongresu wybrano prof. dra Witolda Hensla.

**RADZIECKA FOTOGRAFIKA W PEKINIE.** W Pekinie czynna była wystawa pt. „Siedmiolatka w działaniu”, na którą składały się fotogramy obrazujące współczesną rzeczywistość Związku Radzieckiego. Wystawa była zorganizowana zgodnie z planem współpracy kulturalnej między ZSRR i Chinami.

**ODKRYCIE W WARNIE.** W okolicach Warny (Bułgaria) znaleziono złoty skarb pochodzący z wczesnej epoki bizantyjskiej tj. z początków VI w. n.e. Waga skarbu wynosi 417 gramów; składają się nań złote przedmioty wysadzane perłami i drogimi kamieniami (pierścienie, naszyjniki, diadem, krzyż, emaliowane klamry).

**UDZIAŁ POLSKI W WYSTAWACH ZAGRANICZNYCH.** W bieżącym roku Polska weźmie udział w kilku znaczących wystawach zagranicznych, a m. in. w Biennale Grafiki w Szwajcarii i Japonii, w XVII Biennale Sztuki w Wenecji, w V Salonie Bosio w Monte Carlo.

**SUKCESY POLSKICH DZIECI W DELHI.** W wyniku międzynarodowego konkursu rysunków dziecięcych, ogłoszonego niedawno w Delhi, dzieci polskie zdobyły 8 nagród. Najwyżej oceniono rysunki 9-letniego Macieja Bernhardta z Krakowa, który zdobył jedną z nagród ufundowanych przez premiera Indii Nehru.



**MUZEUUM WŁADYSŁAWA BRONIEWSKIEGO.** W domu przy ul. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie, w którym żył i tworzył Władysław Broniewski w ostatnich latach swego życia, otwarto muzeum jego imienia. Otwarcia nowej placówki muzealnej dokonał minister kultury i sztuki Tadeusz Galiński w obecności członków najbliższej rodziny poety, pisarzy, artystów, działaczy kultury i przedstawicieli nauki.

**ZAKŁADOWE MUZEUM.** W ZPB im. Bojowników Rewolucji 1905 roku w Pabianicach w jednym z większych i specjalnie przystosowanych pomieszczeń zorganizowano Muzeum Historii Zakładu, w którym zgromadzono bogaty materiał dotyczący tej jednej z najstarszych (powstała w 1825 r.) fabryk przemysłu włókienniczego. Ta swoista zakładowa kronika, zebrane pamiątki i charakterystyczne eksponaty są niezwykle cennym źródłem wiedzy o Polsce i jej rozwoju.



**WYSTAWA W RZESZOWIE.** Dzięki współpracy Muzeum Narodowego w Krakowie z Muzeum w Rzeszowie czynna była w salach Muzeum rzeszowskiego wystawa pt. „Polskie malarstwo krajobrazowe i rodzajowe XIX wieku” ze zbiorów Galerii Malarstwa Polskiego w Sukiennicach. Całość obejmowała 42 prace wybitnych polskich malarzy jak Boznańska, Chelmoński, Gierymski, Kotsis, Wysocki, Szermentowski i inni.

**GALCZYŃSKI W NIEBOROWIE.** Z okazji 10-rocznicy śmierci K. I. Galczyńskiego Oddział Muzeum Narodowego w Nieborowie zorganizował w Białej Sali pałacowej wystawę obrazującą twórczość poety oraz jego związki z Nieborowem. Szczególne zainteresowanie wzbudzały dokumenty związane z poematem Galczyńskiego „Niobe” — o antycznej rzeźbie Niobe z Nieborowa.

**UNIwersYTET KULTURY W RADOMIU.** W styczniu br. otwarto w Muzeum w Radomiu „Uniwersytet Kultury”.

## Z POMORZA



**WYSTAWA PROJEKTÓW POMNIKA.** W salach wystawowych BWA w Bydgoszczy czynna była wystawa ogólnopolska 113 projektów pomnika walki i męczeństwa społeczeństwa Bydgoszczy i Ziemi Bydgoskiej w latach okupacji hitlerowskiej.

**MALARSTWO JOANNY WITT I JERZEGO FELDMANA.** Również w salach BWA uruchomiono ekspozycję twórczości dwojga przedstawicieli bydgoskiego Okręgu ZPAP — Joanny Witt z Bydgoszczy i Jerzego Feldmana z Grudziądza.

**MALARSTWO BARBARY PYSZORY.** W Małym Salonie Sztuki w Bydgoszczy dostępna była zwiedzającym wystawa indywidualna malarstwa współczesnej bydgoskiej plastyczki — Barbary Pyszory.

Uroczystość tę połączono z otwarciem wystawy gobelinów wawelskich z Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu oraz referatami: „Muzea uniwersyteckimi kultury” — mgra M. Ptaśnika, dyrektora ZMioZ i „Arrasy wawelskie” — mgra S. Zajęca, v-dyrektora PZS na Wawelu.

**TYDZIEŃ MUZEALNY.** Muzeum w Częstochowie, wspólnie z Miejskim Inspektorem Oświaty, zorganizowało „II Tydzień Muzealny” dla młodzieży, poświęcony zagadnieniom regionu Częstochowy. Program obejmował szereg wykładów poświęconych przeszłości tych ziem w różnych aspektach.

**WYSTAWY W MUZEACH BIAŁOSTOCKICH.** W Muzeum Okręgowym w Białymstoku czynna była wystawa tkanin artystycznych Marii Jarosławskiej-Zabskiej i Bronisława Wojniaka. Natomiast w Muzeum Ruchu Rewolucyjnego uruchomiono ekspozycję pt. „Polska Ludowa w malarstwie, rysunku i grafice”.

**RYSUNKI Z PODRÓŻY BOGDANA PRZYBYLIŃSKIEGO.** Po wystawie prac B. Pyszory uruchomiono w Małym Salonie Sztuki ekspozycję rysunków z podróży Bogdana Przybylińskiego, absolwenta Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu.

**GRAFIKA MARII WĄSOWSKIEJ.** W Klubie MPIK w Toruniu otwarto wystawę grafiki Marii Wąsowskiej. Organizatorami wystawy są Klub MPIK oraz Wydział Kultury Prezydium MRN w Toruniu.

**WYSTAWY WE WŁOCŁAWKU.** Muzeum Kujawskie we Włocławku zorganizowało w swoich salach, wspólnie z Wydziałem Kultury Prezydium MRN, dwie wystawy plastyczne: Plastycy Grupy Kujawskiej ZPAP „O 1963 roku na Kujawach”, a następnie „Malarstwo Tadeusza Małachowskiego”.

EKSPozyCJE W ELBLĄGU. Muzeum w Elblągu, wspólnie z Muzeum Pomorskim w Gdańsku i Kołem SARP w Elblągu, zorganizowało w swoich salach następujące wystawy związane z XX-leciem PRL: „Współczesne malarstwo Wybrzeża”, „Nowoczesne wnętrza mieszkalne” oraz „X wieków architektury Gdańska”.

MONETY ZYGMUNTA WAZY W MUZEUM TORUNSKIM. Muzeum toruńskie wzbogaciło swoje zbiory o okazały skarb zawierający kilka tysięcy sztuk monet z czasów Zygmunta Wazy, wyorany w czasie orki jesiennej we wsi Gzin w pow. chełmińskim. Monety te („półtoraki”) pochodzą z mennicy koronnej z Bydgoszczy z lat 1614–1628. (bos)

## WYDAWNICTWA *nadesłane*

- Agata Antonina Wronianka, katalog, Kraków 1963 (dar Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie)
- Antoni Mahringer — malarstwo, katalog, Kraków 1963 (dar j. w.)
- Barbara Pyszora — katalog wystawy tkanin, Kraków 1963 (dar autorki prac oraz Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).
- Dorival Bernard, Humbert Agnes—Bonnard, Vuillard et les nabis, Paris 1955 (dar Musée National d'Art Moderne w Paryżu).
- Katalog wystawy exlibrisów, Koszalin 1963 (z Muzeum w Koszalinie).
- L'art populaire polonais, Paris, b. r. (dar Musée National d'Art Moderne w Paryżu).
- Ludwik Pindel — katalog wystawy, Kraków 1963 (dar Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).
- Maksymilian Brożek — wystawa malarstwa, grafiki i rysunku, Częstochowa 1963 (dar Muzeum Regionalnego w Częstochowie).
- Ogólnopolska Wystawa „XX-lecie Ludowego Wojska Polskiego w twórczości plastycznej”, katalog, Warszawa 1963 (dar CBWA w Warszawie).
- I Biennale fotografii artystycznej krajów nadbałtyckich w Malborku, katalog, Malbork 1963 (z Muzeum Zamkowego w Malborku).
- Salon 1962/63, katalog, Kraków 1962/63 (dar Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).
- Sztuka Jawy i Kamerunu, katalog, Częstochowa 1963 (dar j. w.)
- Świątkowski Henryk — Wystawa malarstwa Zdzisława Pągowskiego, Łowicz 1963 (dar Muzeum w Łowiczu).
- Traditions et arts populaires polonais du XVIIe au XXe siècle, Paris 1957 (dar Musée National d'Art Moderne w Paryżu).
- Współczesne szkło w Czechosłowacji, katalog, Wrocław 1963 (dar Muzeum Śląskiego we Wrocławiu).

Wszystkim, którzy nadesłali nam życzenia świąteczne i noworoczne, składamy serdeczne podziękowania

Państwowe Muzeum w Grudziądzu

Wydawca: Muzeum w Grudziądzu, ul. Wodna 3/5, tel. 31-39. Redaguje Kolegium.  
Nakład 500 egzemplarzy.